

CSETÉNYI ANIKÓ

VARÁZSITAL

Vidám mesejáték

SZEREPLŐK :

KAJETÁN, király

BIBIÁNA, királyné

CSIBE, királykisasszony

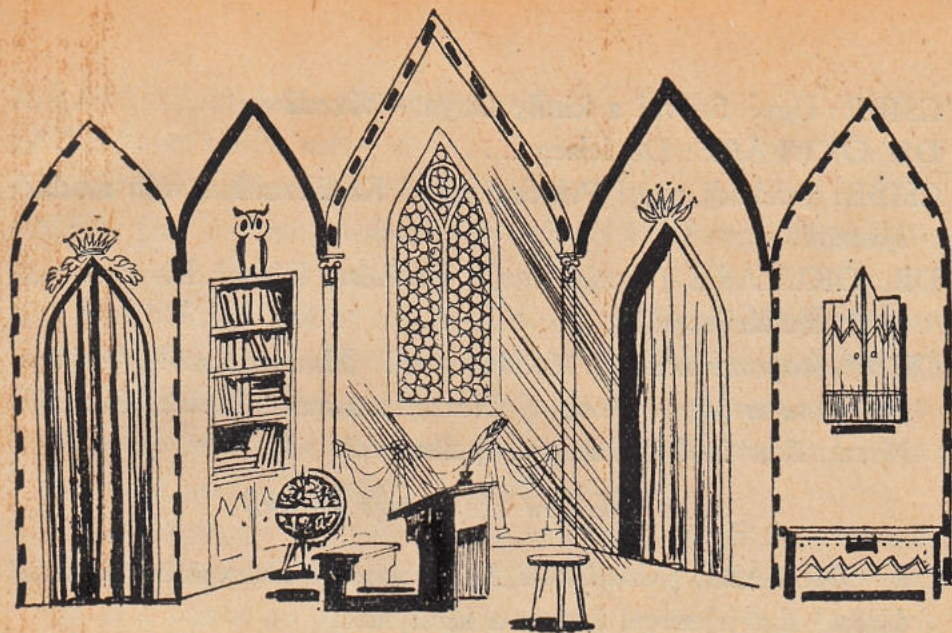
JÓZSI, vándordiák

DR. OKULÁRÉ, a királykisasszony tanára

HAPTÁK, generális

KALÁRI, szobalány

MIHÁLY, hajdú

Szín: Csibe királykisasszony tanulószobája. Dr. Okuláré könyvvel a kezében az íróasztal körül szalad Csibe után.

DR. OKULÁRÉ: Csak még egy mondatot! Esedezem, felség!

CSIBE: Nem, nem és nem!

DR. OKULÁRÉ: Legalább az ikes igéket!

CSIBE: Mondtam már, hogy nem! Menjen a pokolba!

DR. OKULÁRÉ: Legmélyebb hódolattal teljesíteném a kívánságát, felség, de nem áll módomban. Őfelsége, a király azt parancsolta, hogy mindennap végezzünk el egy leckét a könyvből.

CSIBE: Őfelsége a király, parancsoljon a hétszázhetvenhétézer alattvalójának! Az én szobámban én parancsolok!

DR. OKULÁRÉ: Felség, kötelességemnek érzem figyelmeztetni, hogy tévedni kegyeskedik. Felsőged jószágos édesatyja jelenleg az ország koronás uralkodója mind a palotán kívül, mind pedig annak falain belül.

CSIBE: Úgy? Szóval a király lánya – téved?

DR. OKULÁRÉ: De felség...

CSIBE: Pukkadj meg! Pukkadj meg! Kiállhatatlan, vén madárijesztő!

DR. OKULÁRÉ (*sértődötten*): Elnézést, felség! Én nem vagyok madárijesztő!

CSIBE (*toporzékolva*): Madárijesztő! Madárijesztő! (*Fejébe vagdossa a tankönyveket.*) Nesze, számtan! Nesze, földrajz! Nesze, ikes ige! Takarodj a palotából!

(*Dr. Okuláré szemüvege leesik.*)

DR. OKULÁRÉ (*rémülten*): Az okulárém! Összetört az okulárém! Ezt jelenteni fogom a királynak!

CSIBE: Csak jelentsd, vén tintamalac! Én meg a mamámnak fogom jelenteni, hogy engem mindenki bánt. Hiii! (*Visit.*)

DR. OKULÁRÉ (*riadtan*): De felség, hiszen épp ellenkezőleg. Felséged sértegetett engem. Sőt tetteleg is bántalmazott. Fejemhez vagdosta a tanszereit. Még az okulárém is leesett. Kegyeskedjék csak visszaemlékezni.

CSIBE (*sikít*): Hiii! Hiii!

KIRÁLYNÉ (*kétségbeesetten berohan*): Segítség! Segítség! Gyilkolják a kislányomat!

(*Csibe még erősebben visit, a földre veti magát, rúgkapál.*)

A KIRÁLYNÉ (*Dr. Okuláréhoz*): Szerencsétlen! Mire vetemedtél? Ezért a fejeddel fizetsz.

DR. OKULÁRÉ: Felséges asszonyom, én egy ujjal sem nyúltam Csibe királykisasszonyhoz – ezt ő maga is tanúsíthatja. Mindössze a mai leckét szerettem volna elvégezni.

CSIBE: Mindössze? Mindössze? Mama, számtant tanított nekem!

KIRÁLYNÉ: Számtant? Szörnyűség!

CSIBE: Meg földrajzot!

KIRÁLYNÉ: Földrajzot? Borzalom!

CSIBE: Utoljára meg valami ikes igékkel kezdett gyötörni, brühühü!

KIRÁLYNÉ: Megáll az eszem. (*Dr. Okuláréhoz.*) Miféle gonosz varázsigékkel zaklatod a kislányomat? Az én ikis szememfényét?

DR. OKULÁRÉ: Felséges úrnöm – az ikes ige nem varázsigé. Nap nap után találkozhatunk vele a helyes magyar beszédben: úgy mint „eszik”, „iszik”, „alszik” satöbbi.

CSIBE: Mama, ne higgy neki! Szó sem volt evésről meg ivásról!

KIRÁLYNÉ (*Dr. Okuláréhoz*): Hallod? Vén csaló! Hogy nem sül ki a szeme az ilyennek. (*Csibét dédelgeti.*) No ne sírj, ikis Csibém! Cucimuci! Majd hozunk neked új tanárt – olyan lesz, mint a gyöngy.

CSIBE (*visitva*): Nem kell új tanár!

KIRÁLYNÉ: Kenyérre lehet majd kenni.

CSIBE: Nem kell új tanár!

KIRÁLYNÉ: Te fogod őt tanítani.

CSIBE: Nem kell új tanár!

DR. OKULÁRÉ: Felséges asszonyom – akkor énreám nincs is már szükség. Kegyes engedelmével eltávoznék.

KIRÁLYNÉ: Úgy? Csakhogy az nem lesz olyan könnyű. A lányoméért lakolni fogsz. Odanézz – egész magán kívül van szegényke.

(Csibe a földön fekvő rugdalózik és sír.)

DR. OKULÁRÉ: Kegyelem, felség! Gyermekeim vannak.

KIRÁLYNÉ (*toppant*): Nincs kegyelem! Hajdú!

MIHÁLY (*jön*): Igenis.

KIRÁLYNÉ: Vezesd dr. Okulárét a dutyiba!

MIHÁLY: Uramfia! Ezt a jóságos embert? Hiszen ez a légynek sem vétett.

DR. OKULÁRÉ: Az a baj fiam... (A királynéhez.) Rendben van, felséges asszonyom. Dutyiba csukhatsz, fejemet veheted, de tudd meg – én voltam az utolsó bolond, aki a lányod tanítását elvállalta. Mert akivel még én sem bírok, annak hét mér-földre elkerülnek a tanárok a háza táját. Úgy bizony. (A bajdúval el.)

KIRÁLYNÉ (egy karszékebe roskad): Jaj, az idegeim! (Idegcsilapítót vesz be.) Istenem, hogy az apád nem tud egy valamire való tanárt szerezni.

CSIBE: Nem kell valamire való tanár!

KIRÁLYNÉ: Csak ne sírj már! (Kiabál.) Kalári!

(Kalári jön.)

KIRÁLYNÉ: Kalári, fiam, fektesd ágyba a hercegnőt.

KALÁRI: Mi az, már megint bomlik?

KIRÁLYNÉ: Micsoda hang ez, hogy bomlik? Csibe királykisasszony beteg. Felizgatták szegényt.

KALÁRI: A mi falunkban egy rocska hideg vízzel gyógyítják az ilyen betegséget.

KIRÁLYNÉ: Nem vagyok rá kíváncsi. Hol van Kajetán király?

KALÁRI: Uralkodik, felséges asszonyom.

KIRÁLYNÉ: Persze, annak is minden előbbre való, mint a családja. Kerítsd elő, Kalári! A hercegnőt pedig fektesd a selyemnyoszolyára. De ügyelj, nehogy ráncot vessen a takarója!

KALÁRI: Jó. No hát akkor jöjjön, felség. (Fel akarja emelni Csibét.)

CSIBE (*karmolássza*): Nem fekszem le! Hagyjatok békén! Meg akarok halni!

KALÁRI (*lefogja, a bóna alatt cipeli*): Hallja, nekem ne komédiázzék a felséges kisasszony – én nem vagyok az Okuláré doktor! (*Kiviszi.*)

KIRÁLYNÉ (*kimerülten*): Jaj! (*Bevesz még egy idegcsillapítót.*)
Hát ezt nem lehet sokáig kibírni.

KIRÁLY (*jön*): No, mi baj van már megint?

KIRÁLYNÉ: Édes fiam, te tökéletesen elhanyagolod a gyerekek nevelését.

KIRÁLY: No de Bibiána! Hogy mondhatasz ilyet, Bibikém?

KIRÁLYNÉ: Kajetán, ha te állandóan a szavamba vágsz, akkor képtelenség beszélgetni.

KIRÁLY: Hallgatok, szívem.

KIRÁLYNÉ: Hát tudd meg, kérlek szépen, hogy ma éppen a százhetvenedik nevelőt csaptam el Csibe mellől.

KIRÁLY: Lehetetlen! Dr. Okulárét? Hisz az rendkívül tudós férfiú! Ki hitte volna?

KIRÁLYNÉ: Kajetán, te csak csodálkozol, és a szádat tátod, ahelyett hogy megfelelő új tanárról gondoskodnál.

KIRÁLY: Azt már nem! Én nem fogok megint pironkodni amiatt a rosszposztó miatt. Százhetven nevelőt elmart maga mellől – nem hozatok százhetvenegyediket. Vannak nevelhetetlen gyerekek.

KIRÁLYNÉ: De nem a király lánya.

KIRÁLY: Akkor miért nem neveled magad?

KIRÁLYNÉ: Te vagy az apja!

KIRÁLY: Te vagy az anyja!

KIRÁLYNÉ: Te vagy a király!

KIRÁLY: Te vagy a királyné!

KIRÁLYNÉ: Az igaz, de te nem király vagy, hanem egy pipogya fráter!

KIRÁLY: Mit mondtál, asszony?

KIRÁLYNÉ: Pipogya fráter!!

KIRÁLY: No jó. Hát majd megmutatom én, ki az úr a háznál. Fékoadta, teremtette! Olyan szigorú nevelőt hozatok, hogy nagymama korában is megemlegeti az a kölyök. Akkor aztán csönd lesz.

KIRÁLYNÉ (*ijedten*): De Kajetán, édes mókuskám, azért nem kell *annyira* szigorú nevelő. Kajetán, szívem! Te is tudod, hogy a Csibe milyen érzékeny.

KIRÁLY: Csönd! Tudom, amit tudok, azt csinállok, amit akarok. Teringettét! Hajdú!

MIHÁLY (*belép*): Parancsoljon, felség!

KIRÁLY: Azonnal kéretem Hapták generálist! (*Hajdú el.*)

KIRÁLYNÉ (*sír*): Lefejeztetem azt a semmirekellőt, le én.

KIRÁLY: Kicsodát?

KIRÁLYNÉ: Dr. Okulárét.

KIRÁLY: Bánom is én, fejeztesd le. De Csibe nevelője a retenthetetlen Hapták generális lesz, és pontum!

HAPTÁK (*katonás léptekkel jön, feszés vigyázzba vágja magát, szalutál*): Hapták!

KIRÁLYNÉ (*mézédesen*): Drága jó generális! Ön az egyetlen reménységünk. Ugye nem hagy cserben minket?

HAPTÁK (*szalutál*): Életem és vérem a királyi páré!

KIRÁLY: Mondd csak, derék fővezérem, elindultak-e már a katonák Cibákország felé?

HAPTÁK (*szalutál*): Hapták! jelentem alássan, hogy a hadsereg indulásra készen áll, és ha parancsolod, ebben a minutumban el is indul. Kő kövön nem marad a cibákok földjén.

- KIRÁLY: Mást gondoltam, kedves Hapták. Hagyjuk békén egyelőre a cibákokat.
- HAPTÁK (*szalutál*): Hapták! Ha parancsolod, a hajuk szála sem fog meggörbülni.
- KIRÁLY: Nem is kell. Csak maradjatok szépen itthon. Az én házam táján nagyobb szükség van rád.
- HAPTÁK (*szalutál*): Hapták! Ha belzavargásoktól tartasz, uram király, csak szólj egy szót, úgy lekaszabolom az ellenségeidet, mint a pelyvát.
- KIRÁLY: Most arra nincs szükség. Egyelőre csend van, rend van és béke. (*Lekopogja.*) Mást kérnék tőled.
- HAPTÁK (*szalutál*): Hapták!
- KIRÁLY: Valakit meg kéne reguláznod.
- HAPTÁK (*szalutál*): Hapták!
- KIRÁLY: Egy fehérszemélyt.
- HAPTÁK (*szalutál*): Hapták!
- KIRÁLY: Te leszel a lányom nevelője.
- HAPTÁK: Hap-hap-hap-hapci!
- KIRÁLY: Mi van veled, hű generálisom? Talán nem tetszik az ajánlatom?
- HAPTÁK: Uram és királyom, életem-halálom kezébe ajánlom, de a lányod nevelését én bizony el nem vállalom, ha kerékbe törsz, akkor sem.
- KIRÁLY: Hogyhogy?
- HAPTÁK: Gyenge legény vagyok én ahhoz, felség.
- KIRÁLYNÉ (*gúnyosan*): A rettenthetetlen Hapták generális gyenge? No ez újdonság.
- HAPTÁK: Felséges asszonyom, parancsold meg, hogy gurigázzak malomkövekkel, és megteszem! Parancsold meg, hogy álljak ki egymagam egy hadsereg ellen, és megteszem. De Csibe királykisasszonytól kíméld meg az én becsületes fejem.

KIRÁLY (*nagyot sóhajt*): Hát jó. Ha nem akarod, nem erőltetek. Elmehetsz, fiam, a cibákok ellen háborúzni.

HAPTÁK (*boldogan fellelegzik, szalutál*): Hapták! (*Katonás léptekkel el.*)

KIRÁLYNÉ: No tessék. Ez mindenesetre jellemző volt rád, Kajetán.

KIRÁLY: Ugyan eredj. Hiszen te tiltakoztál a legjobban Hapták generális ellen.

KIRÁLYNÉ: Az más. Én azt mondtam, hogy meg se hívjuk. De eltűrni, hogy egy rongyos katona visszautasítson!

KIRÁLY: Hapták generális a legjobb katonám.

KIRÁLYNÉ: Rendben van, Kajetán. Én már nem törődöm semmivel. Csináld, ahogy akarod; nem kell tanár Csibének – felőlem lépjen a trónra olyan bután, akár az apja. (*El akar menni.*)

KIRÁLY: De Bibiána! Te jó ég, ezt nem lehet kibírni! Bibikém! Hát mondd meg, mit csináljak?

KIRÁLYNÉ: Hogy mit, édes fiam? Ezt előbb is megkérdezhetted volna. Tűzz ki mesébe illő jutalmat annak, aki Csibét megtanítja a szükséges ismeretekre, no meg a jó modorra.

KIRÁLY: Jutalom? Nem rossz ötlet! De hátha a százhetvenegyedik tanár is pórul jár vele?

KIRÁLYNÉ: Lárifári! Ha pórul jár, a fejével fizet.

KIRÁLY: Jól van. Majd közzéteszem a lapokban. (*Magában.*) Jancsilka legyen, ha egy árva jelentkező is akad. Bár ki tudja? Több mesében olvastam, hogy a királyoknak szerencsájük van a hirdetésekkel. (*El.*)

KIRÁLYNÉ (*utánanéz*): Mi lenne szegényből az én tanácsaim nélkül? (*El.*)

(*Kalári bejön, tollseprűvel kezdi törölgetni a bútorokat. Mihály megáll az ajtóban, pipál.*)

KALÁRI: No hallja, Mihály, szép kis familia ez.

MIHÁLY: Az ám. Az elébb is hallottam, hogy a felséges asszony úgy rágta a felség fülét, hogy hozasson tanárt a kisasszonynak, de úgy rágta, hogy bizonyisten majdnem beszegődtem magam, csakhogy hallgasson mán el.

KALÁRI: Elment a jó dolga, Mihály?

MIHÁLY: Azt hiszi, nem fogadnának fel? Nem számít ammar nekik, hogy nem vagyok akkora tudós, mint a szegény Okuláré doktor. Elfogadnák ezek még a pokolbéli ördögöt magát is.

KALÁRI: Igenám, ha jönne. Csakhogy az ördögnek több esze van. Nem jön az ide.

MIHÁLY: Nem jön ide senki. De hát lehet csodálni? Siralmas dolog az, mikor a királykisasszony a bolondját járja.

JÓZSI (*megjelenik az ajtóban*): Aztán mondja csak, urambátyám, gyakran járja a bolondját a királykisasszony?

MIHÁLY: Nicsak, öcsém! Őfelségéig szaladnál? Nem tudod, hogy ez a király palotája?

JÓZSI: Már hogyan tudnám, mikor egyenest oda tartok?

MIHÁLY: Oszt mi dolgod van őfelségével? Nem kíváncsiságból kérdelem, csak merthogy éppen az imént bosszantotta fel a felesége – ilyenkor nem jó a szeme elé kerülni.

JÓZSI: Hát tudja, én olvastam a hirdetést, aztán gondoltam, hogy szerencsét próbálok magam is a királykisasszonynál.

KALÁRI: No hát akkor forduljon vissza, lelkem, amíg nem késő.

JÓZSI: Miért forduljak vissza? Talán nem szép a királykisasszony?

KALÁRI: Szépnek szép, csakhogy nem leány az, de valóságos sárkánykígyó.

MIHÁLY: Abbizony. A minap is úgy képen teremtett a legyezőjével, hogy a szökőkútba repült a csákmóm.

KALÁRI: Rám meg a tíz körmével gyütt, mint valami macska. No de én nem sokat kukoricáztam vele, becipeltem a szobájába, rázártam az ajtót, oszt otthagytam. Dunnát, párnát, mindent összeszagotott mérgében. Söpörgettem a sok tolat.

JÓZSI: Márpedig én a feltett szándékomtól el nem állok. Hiszen még a verebek is kikacagnának, ha megtudnák, hogy elszaladtam egy lánytól. Azért, bátyám, ha kegyelmed a király hajdúja, csak vezessen elébe.

MIHÁLY: Ahol jön őfelsége, beszélj vele, ha akarsz.

KIRÁLY: Nonono. Mi van itt? Ki ez a fiú, Mihály?

MIHÁLY: Egy bolond, felség! (El.)

JÓZSI: Adjisten jónapot, felséges királyom!

KIRÁLY: Fogadjisten! Mi járatban vagy?

JÓZSI: Felséges királyom, egy életem, egy halálom – elhatároztam, hogy felcsapok Csibe királykisasszony nevelőjének.

KIRÁLY (*félre*): Csakugyan bolond. (*Józsihoz.*) Hogy hívnak, fiam?

JÓZSI: Daru Józsi a becsületes nevem. Szegény vándordíák vagyok, akinek kebelén kenyere, hátán háza.

KIRÁLY: No hát idehallgass, fiam Józsi. Szép szál legény vagy, a képed is olyan becsületesforma; hát csak annyit mondok neked – szedd a sátorfádat, és úgy tűnj el, mintha soha itt sem lettél volna. Fiatal vagy te még a halálra.

JÓZSI: Nem is akarok én meghalni, uram király. Majd csak úgy hatvan-hetven év múlva.

KIRÁLY: Azt elhiszem, de ha Csibe lányom nem javul meg a kezéd alatt – márpedig az kizárt dolog, hogy megjavuljon –, a vár fokára tüzetem fel a fejedet!

JÓZSI: Ráérünk később is gondolkozni azon, felség. Egyelőn lássuk a tanítványt.

KIRÁLY: Hát nem bánom. Én figyelmeztettelek! Kalári!

KALÁRI: Parancsoljon, felség.

KIRÁLY: Hívd elő Csibe hercegnőt.

KALÁRI: Felség, a királyasszony öfelsége ágyba fektette a hercegnőt, mert hát *(kissé gúnyosan)* – beteg szegényke.

KIRÁLY: Teringettét! Nem beteg az, csak hisztizik. Küldd ide azonnal.

KALÁRI: Igenis, felség! *(Sajnálkozó pillantást vet Józsi-ra, majd el.)*

KIRÁLY *(dobogva)*: A feleségem kényeztette el. Mindig mondtam, hogy így nem lehet gyereket nevelni.

CSIBE *(durcásan, kisírt szemmel jön)*: Mi kell?

KIRÁLY: Nézd csak, Csibe, megérkezett Józsi, az új tanár úr. Viselkedjél nála tisztességesen, fogadj szót neki.

CSIBE *(végigméri)*: Ennek? Hiszen ennek még tejfeles a szája! Jó, hogy nem pólyásbabát hoztok a nyakamra.

KIRÁLY *(Józsihoz)*: No, fiam, mit mondtam? Még nem késő – még meggondolhatod magad.

JÓZSI: Már meggondoltam, felség. Maradok.

KIRÁLY: No, úgy is jó. Hát akkor magatokra hagylak benneket. *(El.)*

(Csibe leül, Józsinak háttal, összefonja a kezét.)

JÓZSI: Felség!

(Csibe lepittyeszi a száját, nem szól.)

JÓZSI: Felség!

(Csibe még durcásabban hallgat.)

JÓZSI: Csibe!

CSIBE: Neked én nem vagyok Csibe, szemtelen!

JÓZSI: No, csakhogy megszólalt. Már azt gondoltam, megné-
mult az ijedtségtől, hogy ilyen szigorú tanárt kapott felséged.

CSIBE: Te csak ne gondoldj semmit. Főként azt ne gondold, hogy
megkönyörülök rajtad, és megmentelek a lenyakazástól.

JÓZSI: Látom, hogy már határozta el is a sorsom felől, szép
királykisasszony. Este levágják a fejemet. No, ez hagyján.
Nem olyan nagy eset, másokkal is megesett. De legalább addig
ne veszekedjünk, jó?

CSIBE (*kissé meglepetten*): Addig? (*Szeszélyesen.*) Hát utó-
végre igaz, minek veszekednénk addig? Ha egy mukkot sem
szólsz tanulásról, vagy más efféle számárságról, felőlem itt ül-
döghelhetsz, amíg el nem visznek.

JÓZSI: Ejha!

CSIBE: Min csodálkozol?

JÓZSI: Felséged jó szívéen.

CSIBE (*nyelvet ölt*): Meel

JÓZSI: Egészséges.

CSIBE: Kicsoda?

JÓZSI: Felséged.

CSIBE: Honnan tudod?

JÓZSI: Szép piros a nyelve.

CSIBE (*mérgesen*): Ostoba!

JÓZSI: Meglehet.

CSIBE: Mi?

JÓZSI: Hogy ostoba vagyok, és tévedtem. Akkor viszont még-
sem egészséges felséged.

CSIBE (*ijedten*): Úgy gondolod?

JÓZSI: Én nem gondolok semmit.

CSIBE: Mi az, hogy nem gondolsz semmit? Miket fecsegsz itt

összevissza? Akarom tudni, hogy egészséges vagyok-e, vagy beteg?

JÓZSI: Attól függ, hogy érzi magát felséged.

CSIBE (*bizonytalanul*): Én... mintha kicsit beteg volnék.

JÓZSI: Akkor be kell venni az orvosságot.

CSIBE: Mi az, hogy kell? Ki parancsol nekem? Nem veszek be semmit.

JÓZSI: Jobb is.

CSIBE: Hogyhogy jobb? Veled nem lehet vitatkozni.

JÓZSI: Minek vitatkoznék? Hiszen felségednek úgyis mindig igaza van.

CSIBE (*gyanakodva*): Te észrevettél rajtam valamit, csak nem szólsz. Bosszúból nem akarsz szólni.

JÓZSI: Ugyan!

CSIBE: De igen. Csakhogy engem nem csapsz be. Én igenis érzem, hogy beteg vagyok, és beveszem az orvosságot. Csak azértis.

JÓZSI: Okos gondolat.

CSIBE: Te bizonyosan meg tudnál gyógyítani, ha akarnál. De nem akarsz.

JÓZSI: Dehogynem. Készséggel. Felséged bajának van egy kitűnő gyógyszere.

CSIBE: Igazán? No hát akkor elszalasztom Kalárit a patikába.

JÓZSI (*lopva kockacukrot tesz egy pohár vízbe*): Parancsoljon, felséges királykisasszony!

CSIBE (*megissza, a szája szélét nyalogatja*): Miféle orvosság ez? Édeskés íze van.

JÓZSI (*jelentősen*): Igen? Az a jó.

CSIBE: Miért? Hm?

(*Józsi a vállát vonogatja, mint aki mindent tud; de nem szól semmit.*)

CSIBE: Te! Mit itattál velem? Beszélj!

JÓZSI: Most már nyugodtan megmondhatom. Felsőged varázssitalt ivott.

CSIBE (*balálra váltan*): Varázssitalt?

JÓZSI: Azt bizony. Ezentúl, ha rosszakodni kegyeskedik, olyan csúf lesz az arca, hogy minden teremtetett lélek elszalad, aki meglátja.

CSIBE (*kiabál*): Csalás! árulás! Ezért a fejeddel lakolsz, nyomorult!

JÓZSI: Fájdalom, felség, csak egy fejem van, és azt így is, úgy is levágják ma este.

CSIBE (*visít, toporzékol*): Gazember! Becsaptál engem. Segítség! Becsaptak! Hii!

JÓZSI (*tükröt tart elé*): Ahol van ni. Nézze csak meg magát a tükörben, felség.

CSIBE (*visít, közben belepillant, megrémül*): Jaj! Ez nem én vagyok... Ez nem igaz! Ez nem lehet igaz!

JÓZSI: Kérdezze meg Kalárit.

CSIBE (*torkaszakadtából sír, öklével törli a könnyeit*): Kaláriiii! Kaláriiii!

KALÁRI (*benyit*): Uramfia, mi történt?

JÓZSI: No, Kalári, nézze csak meg – szép a felséges kisaszszony?

KALÁRI: Ujjujj! Már hogy lenne szép? Akkora a szája, mint a Bécsi kapu, az orra meg piros, akár a pityókos embereké.

CSIBE (*Józsihoz*): Ez a te műved! Hét ország legszebb lánya voltam... Hóhérkézre kerülsz, halálnak halálával halsz meg!

JÓZSI: Attól még felsőged nem lesz csinosabb egy fikarcnyival sem.

CSIBE (*dühösen*): Ettől ugye könnyebb a lelked, te zshivány, te himpellér, te... garabonciás diák!

JÓZSI: Tyű, felség, most lett csak igazán csúnya. Nem, Kalári?

KALÁRI: De még mennyire! Olyan ráncos a homloka, mint az öreganyámé. Az ajka meg lepittyed. No, én nem is nézem tovább, megyek a dolgom után. (El.)

CSIBE (*az asztalra borulva sír, majd könnyörgő hangon Józsihoz*): Jaj, te diák, segíts rajtam! Te bizonyosan tudod a varázsital ellenszerét. Add vissza a szépségemet – kegyelmet kapsz érte apámtól.

JÓZSI: Hiszen visszaadnám én szíves örömet. Csak hogy ahhoz felségednek is segítenie kéne.

CSIBE: Jaj, beszélj! Mit csináljak, hogy megint szép legyek?

JÓZSI: Mosolyogjál, szép királykisasszony, de ne csak színből, igaz szívből. Légy mindig kedves, jó és barátságos: meglásd, olyan gyönyörű lesz az orcád, mint a harmatos rózsabimbó.

CSIBE: De hát... én bizony még soha életemben nem próbáltam barátságos arcot vágni. Nem hiszem, hogy sikerülne.

JÓZSI: Dehogyanem. Nézz csak ide! (*Megfogja Csibe állát, ránéz, rámosolyog.*)

CSIBE (*egy darabig sírósan nézi, majd hirtelen elneveti magát*): Ugye mondtam, hogy te vagy a garabonciás.

JÓZSI (*tükröt tart*): Most nézd meg magad, szép királykisasszony.

CSIBE: Hihetetlen! Ez én volnék?

JÓZSI: No ugye, magadra sem ismeresz?

CSIBE (*ugrál, táncol*): Szép vagyok! Szebb, mint valaha. Kimegyek, körülkocsikázom a fasorban, hogy minden járókelő megbámuljon.

JÓZSI (*felvesz a földről egy eldobott könyvet*): És a lecke?

CSIBE (*toppant*): Ördög vigye a leckét!

JÓZSI: Nonó! Varázsital.

CSIBE: Jaj! Csaknem elfeledtem. Hát nem bánom (*sóbajt*)...
lássunk hozzá.

JÓZSI: Mosolyogj, Csibe, mosolyogj! Nem lesz az olyan nehéz.

CSIBE! Ajánlom is! Azaz hogy... (*zavartan*) ne haragudj,
Józsi.

JÓZSI (*gyönyörködve*): Ha tudnád, milyen gyönyörű vagy
most!

CSIBE (*vidáman*): Igazán? (*A könyvben lapozgat.*) Itt tartot-
tunk Okuláré doktorral.

JÓZSI: Hol? (*Átfutja.*)

„Á-Bé-Ab, vaskalap
Ha megeszik, megharap.”

Ahá, megvan. No hát akkor vedd elő a füzetet. Tollbamon-
dást diktálok.

CSIBE (*buzgón*): Itt az írka. Itt a kalamáris. Kezdhethük már-
is.

JÓZSI (*diktál*):

„Száll a madár... ágról ágra..."

Száll az ének... szájról szájra..."

CSIBE (*írja*): Száj-ról száj-ra. – Jól írtam?

JÓZSI: „Száll a madár” egy „l”-lel? Ejnye! Hány szárnya van
a madárnak?

CSIBE: Kettő. Akkor „száll” az két „l”, ugye?

JÓZSI: De kettő ám!

CSIBE: Most már nem felejttem el többet. Add ide, hadd javít-
sam ki.

KALÁRI (*jön*): Felség, a vacsora tálalva van.

CSIBE: Miféle dolog ez? Hogy merészelsz zavarni? Nem látod,
hogy most tanulok, te tökfej?!

JÓZSI: Felség! Varázsital!

CSIBE: Igaz, igaz. (*Kedvesen.*) Bocsáss meg, édes Kalári, de

vacsora előtt szeretném még befejezti a mai leckét. (Józsihoz.) Ugye, már nincs sok hátra?

KALÁRI (összecsapja a kezét): Csoda történt! Valóságos csoda! Rohanok, megjelentem öfelségének! (El.)

(Csibe, Józsi összenevet.)

JÓZSI: No... (Tovább diktál.)

„Fű kizöldül... ó sírhanton,
Bajnok ébred... hősi lanton.”

(Király, Kalári jönnek.)

KALÁRI: Ha nem hiszi, felséged, nézze meg a saját szemével.

KIRÁLY (hátrabököl a meglepetéstől): Netene!... Micsoda boszorkánymester! (Hangosan.) Hallod-e, fiam, Józsi!

JÓZSI (felnéz): Parancsoljon, uram és királyom.

CSIBE (feugrik): Isten hozta, édesapám! Ide üljön, ez a karszék jó puha. (Párnát tesz a hátához, zsámolyt a lába alá.) Erre a zsámolyra tegye a lábát, hogy ne kínozza úgy a köszvény.

KIRÁLY (bádog, alig tud szóhoz jutni a csodálkozástól): No de, hát ez... hát ilyet... hát te tulajdonképpen most... ezt nem értem!

JÓZSI: Ugyan felség, mi van ezen érthetetlen? Talán nem tudta, hogy Csibe királykisasszony a legjobb, legaranyosabb, legfigyelmesebb teremtés egész birodalmában?

KIRÁLY: Tedd bolonddá az öregapádat, fiam, ne a saját királyodat. Valóságos vadmacska volt ez a lány, amíg a te kezébe nem került, most meg mint a kezes bárány. Tudom én, hogy valami varázssital van a dologban, ne is tagadd. Elmondta Kalári,

JÓZSI (*nevetgél*): Varázsital? Hát, mi tűrés, tagadás...

CSIBE (*közbevág, bizelkedve*): Ne haragudjék Józsira, édesapám. Egész jó kis varázsital volt, finom is, édes is...

KIRÁLY: Még hogy én haragszom? Haragszik a mennydörgős mennykő! Varázsital ide, varázsital oda, elérte azt, amibe százhetven tanánnak beletörött a bicskája. Meg is lesz a jutalma, királyi szavamra mondom! Válaszd ki, fiam, ami legjobban megnyerte tetszésedet a palotában.

JÓZSI: Már választottam, felség.

KIRÁLY: Várj csak, ne hamarkodd el a dolgot. Még nem látad a kincstáramat.

JÓZSI: Hiába is nézném, uram királyom, olyan kincset úgysem találnék benne, mint a te gyönyörű szép lányod, Csibe királykisasszony.

KIRÁLY: Mi a guta? No nézd, miből lesz a cserebogár! Én, fiam, odaadom szíves örömet, csak az a kérdés, mit szól hozzá Csibe?

CSIBE: Én azt mondom, nem is kíván ez a diák olyan túlságosan sokat.

KIRÁLY: Hijnye! Akkor szüret! Lagziba megyünk! Bibiána! Hallod ezt, Bibikém! Gyere hamar!

KIRÁLYNÉ (*jön*): Mi az, Kajetán? Miért nem jöttök vacsorázni? Nincs utálatosabb, mint amikor kihül a banánszósz.

KIRÁLY: Ej, most ráér a banánszósz! Ide nézz, Bibikém – bemutatok neked Csibe lányunk jegybéli mátkáját.

KIRÁLYNÉ (*kényeskedve vizsgálja Józsit a lornyonján keresztül, majd fagyosan*): Nincs szerencsém ismerni ezt az urat.

KIRÁLY: Ej, hiszen ez Csibe legújabb nevelője, Józsi diák.

KIRÁLYNÉ: Úgy? Mondd csak, Kajetán, te megőrültél? Én Csibének hercegi vőlegényt szántam, te meg hozzáadod a legelső firkászhoz?

KIRÁLY: De Bibikém, ez a legény igen kiváló tanárnak bizonyult.

CSIBE: De még milyen kiváló! Adjál hozzá, anyukám! Édesanyám! Sohasem ráncigálom többé az ajtónállók bajuszát! Sohasem szórom szét a szemetet a trónteremben! Sohasem fejeztetem le többé a szakácsot, ha föllet adja a kávé! Adjál hozzá Józsihoz!

KIRÁLYNÉ: Megáll az eszem. Álmodom? Hiszen te egészen megváltoztál!

CSIBE: Látod, anyukám, ez is Józsi műve.

JÓZSI (*tréfásan*): No meg a varázsitalé!

KIRÁLYNÉ (*rendkívüli érdeklődéssel Józsihoz*): Varázsital? Ezek szerint ön varázsló?

JÓZSI (*nevet*): No, azt éppen nem.

KIRÁLY: Ugyan, ne szerénykedj!

KALÁRI: Már hogyan volna varázsló! } (*Együtt*)

CSIBE: Persze hogy varázsló!

KIRÁLYNÉ: De hiszen ez roppant érdekes! (*A királyhoz.*) Mondd csak, Kajetán, kinevezted már József urat udvari varázslóvá?

KIRÁLY: Még nem.

KIRÁLYNÉ: Lovaggá ütötted már?

KIRÁLY: Még nem.

KIRÁLYNÉ: Összehívtad már a vendégsereget a lakodalmra?

KIRÁLY: Még nem.

KIRÁLYNÉ: Hát a vőfélyről gondoskodtál-e már?

KIRÁLY (*megsemmisülten*): Még nem.

KIRÁLYNÉ: Mindjárt sejtettem. Ha nem magam nézek utána mindennek!... Eh! (*Sóhajt, legyint, majd élénken.*) Csibe, aranyoskám, gyere velem.

CSIBE: Hová, édesanyám?

KIRÁLYNÉ: Ó, temérdek dolgunk van. Először is mértéket kell vennünk a menyasszonyi ruhadra. Másodszor is meg kell beszélnünk a szakácsal a lakodalmi torta receptjét. Harmadszor is – személyesen illik megkérdeznünk Dr. Okulárét meg a derék Hapták generálist, hogy elvállalnák-e a vőfélyi tisztet az esküvődön.

CSIBE (*lélkendezve a nyakába ugrik*): Anyukám! Anyukám!
(*Józsához szalad.*) Józsikám!

JÓZSI (*megöleli*): Kis Csibém! Rozmaringom!

KIRÁLY: Jó, jó. Csak egyet ne felejts el, fiam. Pénz olvasva, asszony verve jó.

JÓZSI: Minek verni? Elég egy korty varázsital, aztán...

CSIBE (*a szavába vág, orrára koppint*): Garabonciás! (*Nevetve a királyné után szalad.*)

KALÁRI (*a háttérben*):

Adjon isten lassú esőt,
mossa össze mind a kettőt. (*El.*)

KIRÁLY (*Józsira kacsint*):

Mit is mondott a kabai asszony?
Hátha innánk, komámasszony?

(*Üveget vesz le a polcról, tölt mindkettőjüknek.*)

JÓZSI: Kedves egészségére, apámuram! (*Koccint.*)

KIRÁLY: A tiedre is, fiam. (*Óvatosan körülnéz.*) Hanem, látod, most, hogy már egyedül vagyunk, elmondhatnád nekem, mint férfi a férfinak, miféle varázsitalt itattál te Csibével?

JÓZSI: Miért érdekli, apámuram?

KIRÁLY: Hát csak úgy. Mert őszintén szólva nem ártana, ha néha az én Bibikém is felhörpintene belőle egy-két kupicával.

JÓZSI: Megmondom, ha megígéri, hogy senkinek nem árulja el.
KIRÁLY: Senkinek az égvilágon. Királyi szavamra mondom
JÓZSI: No hát akkor megtudhatja: Csibe királykisasszony kö-
zönséges cukrosvizet ivott.

Függöny

RENDEZŐI TANÁCSOK

A darab műfaji meghatározása mesejáték ugyan, de ezúttal nem a mesei elemeket, hanem a színészi játékot hangsúlyozzuk. Hiszen, ha nem király, királyné, királykisasszony szerepelne, a vidám jelenet akkor is megállná a helyét.

A darab reális mondanivalója reális környezetet kíván. Hogy mégis közelebb kerüljünk a darab mesefiguráihoz, bizonyos szerepeket túlzottan kell játszattunk, pl. Csibike, a Királyné és Hapták szerepeit. De minél közelebb kerülünk a Józsiira hasonlító, egészséges temperamentumú figurákhoz, lefaragunk jellemük túlzásaiból is.

A darab rendezőjének legfőbb törekvése a játékosság legyen. Az adott szituációk, a szerepek sok lehetőséget adnak erre. Az író instrukcióin túlmenően is merjük mozgatni a szereplőket. Módunk van erre pl. Csibe és dr. Okuláré első jeleneténél. Ne csak az asztal körül kergetőzzenek, hanem Csibike bújjék az asztal alá, Okuláré utána, onnan kibújva Csibike ugorjon a heverőre, és onnan vagdossa Okuláréhoz a könyveit és a füzeteit. Csibike és Kalári jeleneténél, addig, míg Kalári nem nyúl Csibihez, az mozdulatlanul fekszik a heverőn vagy a földön. Csak az-

KAJETÁN KIRÁLY

BIBIANA KIRÁLYNE

tán ugrik fel, s mint egy vadmacska esik Kalári hajának, ruhájának.

A darab fordulópontja: a varázsital hatása. Ezentúl Csibike viselkedése, testtartása, hangszíne gyökeresen megváltozik. Természetesen a körülötte mozgó szereplők magatartása is más lesz. (A Királyné csendes, halk szavú, igazi édesanya, a Király jószágos, szerető apa, Kalári tisztelettel, szeretettel beszél Csibikéről, s így is tekint rá.)

A *Királykisasszony* jelleméről annyit: az író által meghatározott helyeken komikusan „hiszténiázik”, toporzékol.

A *Királyné* bizonyos tekintetben hasonlít lányához. Ő is hajlamos arra, hogy „jelenetet csináljon”. Durva hangja egyszerűen megváltozik, ha leányával beszél; gügyög, becézgeti, simogatja, kitörő aggódással, szertelen érzelemkitörésekkel veszi körül. Fér-

JÓZSI

CSIBE

jével szemben zsarnok, fölényes. Kicsit lenézi, pipogyának tartja, A *Király* kedves, rokonszenves, jóságos figura. Egész megjelenésén érezni, hogy képes egy egész országot kormányozni, de családjával szemben tehetetlen. Ezért kiabál, ingerült, dühös. *Kalári* egészséges gondolkodású szobalány. A legszívesebben két pofonnal észhez térítené mindkét úrnőjét. Magatartásán érezzük, hogy megveti a „hisztiző” Csibikét. *Mihály* halk szavú, lassú mozgású hajdú. Fejcsóválással, ajkbiggyesztéssel fejezi ki rosszalását Csibivel és a Királynéval szemben. *Dr. Okuláré* nem nevetséges figura. Sovány, magas, kopaszodó. Csak a Csibike adta körülmények kényszerítik komikus helyzetekbe. Nem siránkozik a rámért büntetésen, keményen, határozottan vágja a Királyné arcába az utolsó mondatait. *Hapták* generális morc, ijesztő, féltelmetes katona. Határozott, pattogó hangja, katonás magatar-

DR. OKULÁRÉ

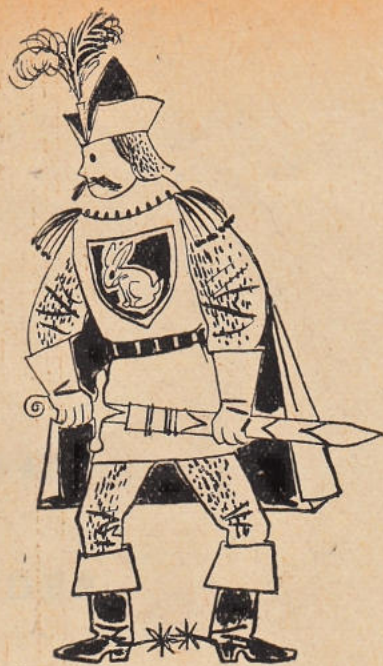
KALÁRI

tása teljesen összetörik, mikor meghallja a Király parancsát. *Józsi* jómegjelenésű, magas fiú. A néző első látásra tudja; ő lesz az, aki *Csibikét* móresre tanítja, sőt a szívét is elnyeri. *Kalári*-től a Királyig mindenkivel egyforma tisztelettel beszél vele.

A szereplők kosztümjei is reálisak. *Csibén* fodros rózsaszín, fehér vagy kék ruha, hajában hatalmas szalag. A *Királyné* hosszú, tarka selyem pongyolában játszhat, fejére kis korona kerül. A *Királyon* esetleg csak sötét öltöny, fején korona. Fehér bajuszt, parókát viselhet. *Dr. Okuláré* fehér köpenyben, rövid fekete kecskeszakállal, kopasz parókával, szemüveggel játszik. *Kalári* szobalányon egyszerű ruha, fehér kötény, fején kis fehér bóbíta. *Mibály* hajdú fekete csizmában, pantallóban, fehér ingben, fekete mellényben jelenik meg. *Hapták* generálisra adjunk díszes, zsinóros ruhát, derekára kardot, fejére nagy tollas ka-

MIHÁLY HAJDÚ

HAPTÁK

lapot. Csizmáján sarkantyú. *Jócsi* sötétkék vagy fekete zsinóros (kismagyar) ruhában játszik, fején bármilyen diáksapka.

A szín közepére állítsunk be egy terítővel letakart asztalt, körülötte néhány széket. Az asztalon tálca, rajta pohár, vizeskanocsó. Jobbra letakart heverő, balra szekrény vagy sublót. Az utóbbi tetején néhány dísz tárgy. A falon képek, lehetőleg Csibikét ábrázolják különböző korszakaiból.

A kellékek elkészítése nem okoz problémát. A két koronát drótvázból készíthetjük, ezüst- vagy aranyporral lefestve. A füzeteket, a könyveket, a tolltartót, tintásüveget elkészíteni sem kell.

Követhetjük természetesen az ábrák szerinti megoldásokat is, bogyba megvan rá a lehetőségünk. A Rendezői tanácsokkal főleg a szerényebb felkészültségű csoportokon akarunk segíteni. Ugyanez vonatkozik kötetünk többi színdarabjára.